

Mācībspēku atbalsta materiāls 1. nodaļai: MĀJAS KATASTROFU GATAVĪBA UN REAGĒŠANA

MĀCĪBU MODULIS 2: Mājas katastrofu mītu un dezinformācijas atspēkošana

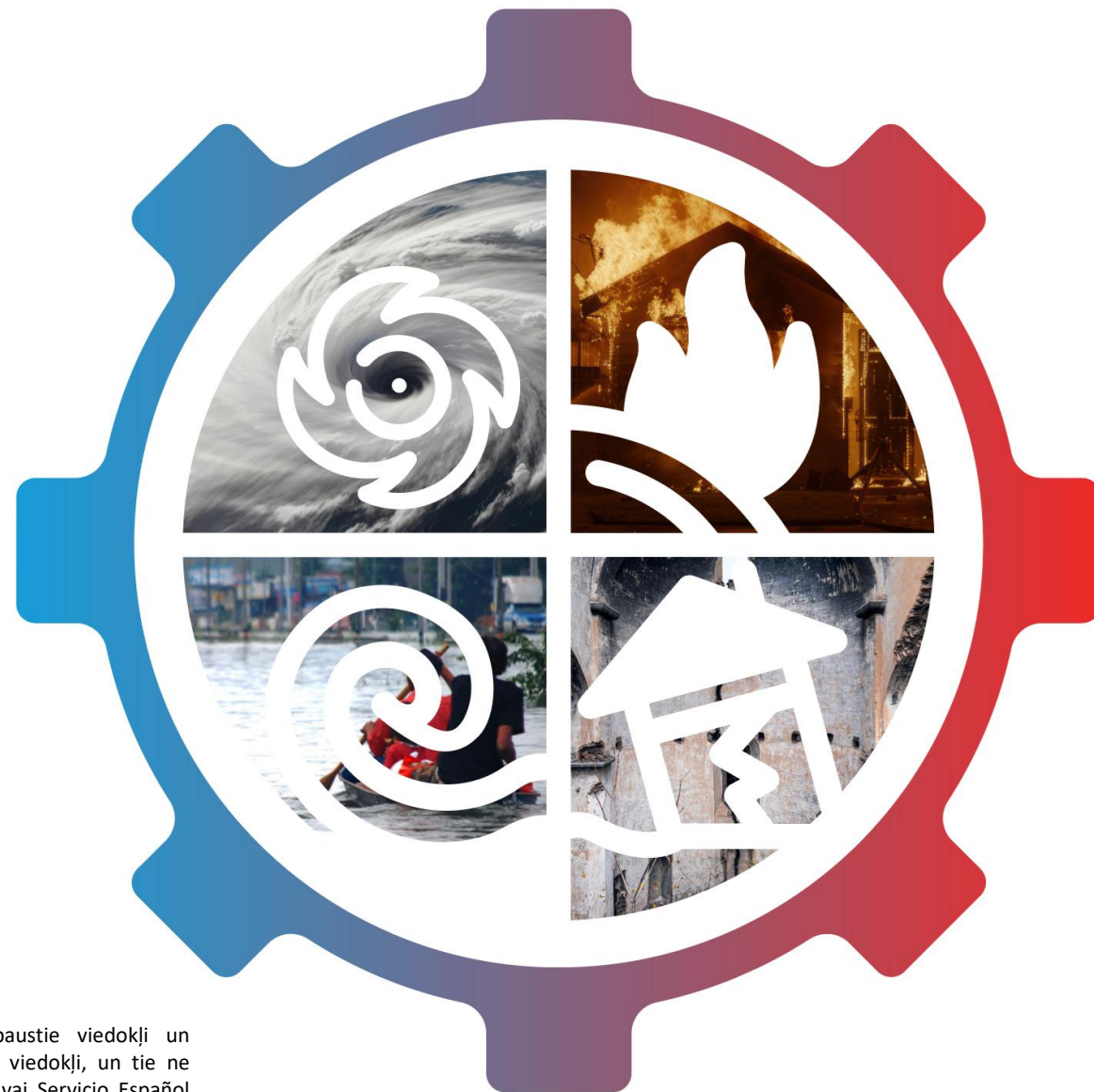
Autors: Von Hope/ VETREADY projekta
partnerība

Projekta numurs: 2024-1-ES01-KA220-VET-000257287

Co-funded by
the European Union

Finansē Eiropas Savienība. Tomēr paustie viedokļi un viedokļi ir tikai autora(-u) viedokļi un viedokļi, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības vai Servicio Español para la Internacionalización de la Educación (SEPIE) viedokļus un viedokļus. Ne Eiropas Savienība, ne piešķirēja iestāde nevar būt atbildīga par tiem.

Mācībspēku atbalsta materiāla pārskats

Šis izglītotāju atbalsta materiāls ir izstrādāts, lai papildinātu apmācību moduli „**Mājas katastrofu mītu un dezinformācijas atspēkošana**”, sniedzot pielāgotas metodiskas un didaktiskas vadlīnijas, lai uzlabotu tā efektīvu īstenošanu.

Tā mērķis ir palīdzēt izglītotājiem:

- izprast šī moduļa **konkrētos pedagoģiskos mērķus**
- piemērot **atbilstošas mācību stratēģijas un rīkus**, lai iesaistītu profesionālās izglītības un apmācības, profesionālās tālākizglītības un apmācības un diasporas izglītojamos
- **veicināt galvenās aktivitātes**, sekmēt pārdomas un atbalstīt zināšanu saglabāšanu
- pielāgot apmācību **dažādiem formātiem** (klātienēs, tiešsaistēs, jauktas) un dažādām apmācāmo vajadzībām

Piezīme: Šī moduļa apguve un tam pievienotā testa izpilde dod tiesības saņemt profesionālās kompetences pilnveides apliecinājumu.

Šī mācību moduļa mācību saturs

- Mācību moduļa mērķis
- Mācību moduļa mācību rezultāti
- Ievads: Kas ir mītu un nepareizas informācijas atpēkošana par katastrofām mājās?
- Galvenie jēdzieni un terminoloģija
- Tēmas svarīguma izpratne
- Kāpēc šis mācību modulis ir svarīgs?
- Dabas katastrofas mājas katastrofu mītu un dezinformācijas kontekstā
 - Zemeštrīces
 - Plūdi
 - Karstuma vilņi
 - Apstāties un padomā
- Tehnoloģiskās/rūpnieciskās katastrofas mājas katastrofu mītu un dezinformācijas kontekstā
 - Ķīmisko vielu noplūdes
 - Elektroenerģijas padeves pārtraukumi
 - Rūpnieciskie ugunsgrēki
 - Apstāties un padomā
- Bioloģiskas/ar veselību saistītas katastrofas mājas katastrofu mītu un dezinformācijas kontekstā
 - Pandēmijas
 - Ar pārtiku saistītu slimību uzliesmojumi
 - Vektoru pārnēsātas slimības (piemēram, Denges drudzis, Rietumnīlas vīruss)
 - Apstāties un padomā
 - Iedvesmojoša rīcība un labās prakses piemēri
 - Padziļinātai izpētei
- Avoti

Ieteicamās mācību metodes un rīki

Scenārijos balstīta apmācība (SBL): „Šī metode ir visiedarbīgākais rīks šim modulim. Tā mudina apmācāmos pāriet no pasīviem „faktiem” uz aktīvu, kritisku lēmumu pieņemšanu, kas ir galvenais mērķis katastrofu gatavības nodrošināšanā.

- **Veicina kritisku lēmumu pieņemšanu.** SBL liek izglītojamajam aktīvi izsvērt uztverto steidzamību un **dezinformācijas** emocionālo ietekmi (piemēram, virāls sociālo tīklu ieraksts) pret **oficiāla avota** (faktiem) pamatotajiem norādījumiem. Tā trenē **prasmi** piemērot pareizas procedūras stresa situācijās.
- **Konfliktējošo brīdinājumu scenārijs:** Iepazīstiniet izglītojamos ar situāciju, kurā civilās aizsardzības atbildīgā iestāde izdod brīdinājumu par spēcīgu viesuļvētru/zemestrīci, bet sociālajos tīklos plaši izplatīts ieraksts apgalvo, ka oficiālais brīdinājums ir pārspīlēts un ka drošākā vieta, kur patverties, ir garāža (bīstams mīts). **Rīcība:** Izglītojamajiem nekavējoties jāpārbauda informācija un jāizklāsta soļi, ko viņi veiktu, lai ievērotu oficiālos ieteikumus, savā atbildē īpaši pievēršoties mītam.
- **Atvēršanās:** Noteikt laika limitu (piemēram, 5 minūtes) lēmuma pieņemšanai. Sadalīt klasi grupās un vienai grupai aizstāvēt **mītu**, bet otrai – **faktu**. Tas veicina iesaistīšanos un uzsver dezinformācijas pārlicinošo spēku.

Ieteicamās mācību metodes un rīki

Mītu un faktu atspēkošanas debates: Šīs metodes mērķis ir ne tikai izklāstīt faktus, bet arī aktīvi atspēkot mītus, sagatavojot izglītojamos argumentēt par drošību, saskaroties ar baumām.

- **Veicina analītisko domāšanu un komunikāciju.** Strukturēta debates prasa, lai skolēni pētītu oficiālo vadlīniju pamatā esošos **pierādījumus** („fakti”) un skaidri izklāstītu, kāpēc mīts ir bīstams. Tas attiecas uz *prasmēm*, kas nepieciešamas, lai sniegtu uzticamu informāciju par drošību vienaudžiem.
- **Debates par mītu par patvērumu:** Sadaliet skolēnus divās komandās. **Komanda A** argumentē par mītu: *„Ja izceļas ugunsgrēks, vispirms jāmēģina to dzēst ar ūdeni vai apsegt cilmes vieta, pat ja tas ir elektriskais ugunsgrēks.”* **Komanda B** izklāsta **oficiālo faktu** (piemēram, elektriskajiem ugunsgrēkiem nepieciešams īpašs ugunsdzēsības aparāts, un pirmā rīcība ir droša evakuācija). Debates noslēdzas ar pasniedzēja kopsavilkumu par dzīvības glābšanas oficiālo procedūru.
- **Vadīšana:** Noteikt skaidrus noteikumus: katrai komandai jānorāda vismaz viens oficiāls avots (AFAD, Sarkanais Krusts, VUGD), lai pamatotu savus „faktos” balstītos argumentus. Tas pastiprina nepieciešamību izmantot pārbaudītus avotus.

Ieteicamās mācību metodes un rīki

Pārbaudes kontrolesaraksts- Izaicinājums: Šī metode ir ļoti praktiska un tieši vērsta uz prasmi identificēt neuzticamu informāciju, sniedzot izglītojamajiem vienkāršas vadlīnijas.

- **Attīsta praktiskas pārbaudes prasmes.** Šī metode māca apgūt „apstāties un padomāt” pieeju. Izmantojot ātru pārbaudes sarakstu (avots, datums, konteksts, rīcība), var ātri novērtēt jebkuras ar katastrofu saistītas ziņas ticamību, tādējādi samazinot panikas un dezinformācijas ietekmi.
- **Paziņojums par piesārņoto ūdeni.** Parādiet izglītojamajiem ekrānuzņēmumu no sociālajos tīklos izplatīta paziņojuma, kurā apgalvots, ka pašvaldības ūdens avots ir piesārņots, bet paziņojums ir no anonīma konta un ir divus gadus vecs. **Rīcība:** Izglītojamie izmanto 3 soļu pārbaudes sarakstu: 1) **Avota pārbaude:** Vai tas ir oficiāls avots? (Nē). 2) **Datuma pārbaude:** Vai tas ir aktuāls? (Nē). 3) **Pārbaude:** Kur es varu atrast oficiālu aktuālu brīdinājumu? (Viņi meklē vietējās pašvaldības tīmekļa vietnē). Uzdevums noslēdzas ar to, ka visi mācību dalībnieki, pamatojoties uz pārbaudītajiem datiem, noraida nepatieso ziņu.
- **Vadīšana.** Izmantojiet taimeri (piemēram, 60 sekundes) sākotnējai novērtēšanai. Spiediens simulē reālu ārkārtas situāciju. Tas nodrošina, ka izglītojamie praktizē "ātro filtrēšanu", kas nepieciešama, lai atmaskotu nepatiesu informāciju reālajā laikā.

Iesaistes veicināšanas padomi

- **Profesionālās izglītības un apmācību dalībnieki. Rīcība un tehnoloģijas:** izmantojiet **spēles**, interaktīvus mobilos testus un video demonstrācijas (piemēram, kā nodrošināt objekta drošību). Saistiet drošību tieši ar **profesionālajām prasmēm** (piemēram, drošība objektā). **Pozicionēšana:** pozicionējiet gatavību kā prasmi, kas nodrošina **kontroli**. Izmantojiet **hipotētiskus** scenārijus; koncentrējieties uz *nākotnes* rīcību, nevis pagātnes traumām.
- **CVET profesionālās tālākizglītības (pieaugušie) izglītojamie. Izmantojiet pieredzi:** sāciet ar diskusijām, apstiprinot esošās zināšanas par drošību mājās. Koncentrējieties uz **atbilstību un vērtībām** ģimenes un īpašuma aizsardzībai. **Pozicionēšana:** atzīstiet un respektējiet pieaugušo praktisko dzīves pieredzi. Nodrošiniet konkrētas, **augsti efektīvas** drošības procedūras un uz ģimeni orientētus resursus.
- **Diasporas auditorija. Kultūras un valodas skaidrība:** izmantojiet valodu bez žargona un vienkāršus vizuālos materiālus. Koncentrējieties uz universāliem drošības principiem, kas pārsniedz valstu robežas. Izmantojiet dažādus gadījumu pētījumus no dažādiem pasaules reģioniem. Traumas apzināta prakse: izveidojiet skaidru „atteikšanās” noteikumu, kas ļauj indivīdiem atteikties dalīties ar personīgo pieredzi.

Pielāgošanās stratēģijas

- **Klātienes mācības**

Izmantojiet drukātās kartītes „Mīts pret faktu” diskusijām mazās grupās.

Veiciet lomu spēles „Apstājies un padomā” — skolēni izspēlē reālus gadījumus, kad ir izplatīta nepareiza informācija par katastrofām.

Uzstādiet infografikas uz klases sienām (mīti par zemestrīcēm, mīti par pandēmiju).

- **Nodarbības tiešsaistē**

Izmantojiet atsevišķas telpas (brekout rooms) virtuālajām lomu spēlēm „Apstājies un padomā”.

Iekļaujiet īsus interaktīvus testus (piemēram, Kahoot vai Google Forms), lai atspēkotu mītus.

Dalieties ar PVO un ES civilās aizsardzības videoklipiem tieši caur tērzēšanu vai mācību platformu.

- **Jauktās grupas**

Sāciet ar tiešsaistes viktorīnām mītu atspēkošanai pirms nodarbības, pēc tam apspriediet rezultātus klātienē.

Uzdodiet digitālos stāstīšanas uzdevumus — izglītojamie veido īsus video, kuros atspēko mītu par katastrofu.

Apvienojiet diskusijas klātienē ar pašizglītojošiem e-mācību materiāliem un pārdomu žurnāliem.

Veiciniet pielāgošanos, ņemot vērā vietējos apstākļus un izglītojamo piekļuvi tehnoloģijām. Mērķis ir nodrošināt vienlīdzīgu iesaistīšanos un prasmju attīstību neatkarīgi no mācību formāta.

Šajā modulī apgūstamās galvenās ESCO prasmes

- **Vispārējo ESCO prasmju attīstīšana – T3.2 Proaktīvas pieejas pieņemšana**
- Prasmes fokuss (T3.2):
- Spēja piemērot mentālos procesus, lai apkopotu, konceptualizētu, analizētu, sintezētu un novērtētu informāciju, kas iegūta, novērojot, pieredzot, spriežot vai komunicējot, — lai plānotu darbības, sasniegtu mērķus, risinātu problēmas un proaktīvi risinātu izaicinājumus.
- Kā šī prasme tiek attīstīta modulī
- “Apstājies un padomā” scenāriju laikā mācību dalībnieki saskaras ar reālās dzīves dezinformācijas situācijām (piemēram, zemestrīces vai pandēmijas mīti) un viņiem jāizlemj, ko darīt. Viņi novērtē avotus, prognozē rezultātus un plāno atbilstošas reakcijas.
- Grupu aktivitātē „Mīts vai fakts” mācību dalībnieki analizē apgalvojumus, apspriež savu argumentāciju un pamato atbildes ar pierādījumiem. Viņi praktizē analītisko domāšanu, informācijas veidu salīdzināšanu un proaktīvu problēmu risināšanu.
- „Mājas gatavības plāna” uzdevumā mācību dalībnieki kopīgi izstrādā reālistisku ārkārtas reaģēšanas plānu savai mājāsaimniecībai. Viņi izmanto apgūtās zināšanas, lai prognozētu riskus, izvirzītu mērķus un plānotu konkrētas darbības.
- Pasniedzēja padoms: mudiniet dalībniekus paskaidrot, kāpēc viņu reakcija ir visdrošākā vai visefektīvākā.
- Šīs pārdomas pārvērš zināšanas proaktīvā, mērķorientētā lēmumu pieņemšanā — T3.2 būtībā.

Mācību sasniegumu vērtēšanas atbalsts – kā pārbaudīt mācību sasniegumus

Refleksijas žurnāls – „No mīta uz realitāti”

Kā tas darbojas:

Pēc moduļa apguves mācību dalībnieki raksta īsu pārdomu rakstu, aprakstot vienu ar katastrofu saistītu mītu, kuram viņi iepriekš ticēja, un to, kā mainījās viņu izpratne pēc nodarbības. Viņi iekļauj vienu piemēru, kā viņi piemēros šīs jaunas zināšanas mājās.

Ko tas atklāj:

Parāda konceptuālo izpratni un personīgo viedokļu izmaiņas. Palīdz pasniedzējiem novērtēt, vai mācību dalībnieki spēj apgūt precīzu informāciju un pārnest to uz reālu drošības uzvedību.

Grupa „Informācijas pārbaudes izaicinājums”

Kā tas darbojas:

Mācību dalībnieki strādā mazās grupās, lai novērtētu trīs sociālo tīklu ierakstus par nesenām katastrofām. Katra grupa nosaka, kuri ieraksti ir uzticami, paskaidro, kāpēc, un izklāsta savu argumentāciju.

Ko tas atklāj:

Novērtē kritisko domāšanu, informācijas lietotprasmi un komandas argumentāciju. Parāda apmācāmo spēju atklāt nepatiesu informāciju, pamatot uz pierādījumiem balstītus secinājumus un efektīvi paziņot atklājumus.

Papildus resursi

- **1. Septini mīti par katastrofām, kas atspēkoti**
<https://www.preventionweb.net/news/seven-myths-about-disasters-debunked-separating-disaster-facts-disastrous-falsehoods>
Šis UNDRR raksts skaidri izskaidro un labo izplatītus mītus par katastrofām, tāpēc tas ir ideāli piemērots diskusijām klasē vai mītu atspēkošanas aktivitātēm.
- **2. Dezinformācija beidzas ar tevi – infografiku kopums**
https://www.cisa.gov/sites/default/files/publications/disinformation_stops_with_you_infographic_set_508.pdf
Vienkāršs, vizuāls infografiku kopums, kas palīdz izglītotājiem izskaidrot, kā izplatās dezinformācija un kādas darbības indivīdi var veikt, lai to apturētu.
- **3. Cīņa pret nepatiesu informāciju sociālajos tīklos katastrofu gadījumos**
https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/SMWG_Countering-False-Info-Social-Media-Disasters-Emergencies_Mar2018-508.pdf
Praktisks, brīvi pieejams ceļvedis, kurā izklāstītas stratēģijas, kā identificēt, pārbaudīt un cīnīties pret nepatiesu informāciju ārkārtas situācijās — noderīgs skolotāju sagatavošanai vai pieredzējušiem studentiem.

Avoti

- European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. (n.d.). *Disaster preparedness*. European Commission. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/disaster-preparedness_en
- International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC). (2013). *Public awareness and public education for disaster risk reduction: Key messages*. <https://www.ifrc.org/document/public-awareness-and-public-education-disaster-risk-reduction>
- RÚV – The Icelandic National Broadcasting Service. (2021, February 20). *Þríeykið og traustið: How Iceland built trust during the pandemic* [News segment].
- TED-Ed. (2020, June 29). *Why people fall for misinformation* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=K1xKXOzFQxE>
- United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). (2020, July 10). *Fighting infodemics: The other crisis*. <https://www.undrr.org/news/fighting-infodemics-other-crisis>
- World Health Organization. (2021). *Coronavirus disease (COVID-19) advice for the public: Mythbusters*. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/myth-busters>
- Eurostat. (2024). *Natural disasters and citizen preparedness in Europe*. European Commission. <https://ec.europa.eu/eurostat>
- European Commission, DG ECHO. (2024). *Disaster risk management and preparedness reports*. EU Civil Protection Mechanism. <https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu>
- Copernicus Emergency Management Service. (2023). *Floods, fires, and climate risk data in Europe*. <https://emergency.copernicus.eu>
- Kızılay Academy. (2023). *Disaster statistics and preparedness in Türkiye*. <https://yillik.kizilayakademi.org.tr>
- AFAD – Disaster and Emergency Management Authority of Turkey. (2023). *National disaster response plan and early warning systems*. <https://www.afad.gov.tr>

PARTNERİBA

<https://ied.eu/>

<https://denizli.afad.gov.tr/>

<https://neotalentway.com/>

<https://www.eva93.lv/>

<https://ngo-nfe4y.com.ua/en>

<https://vonhope.is/>

**Lai vērtīga un iedvesmojoša mācīšanās ar VET-READY
1. nodaļu «Mājas katastrofu gatavība un reaģēšana»
un 2. mācību moduli «Mājas katastrofu mītu un
dezinformācijas atspēkošana»!**

SEKOJAT MUMS

<https://vetready.eu/>

Co-funded by
the European Union